

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 143/2025-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Róbert Fatura, advokát, s. r. o., Centrum 18/23, Považská Bystrica, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8CdoR/8/2024 z 30. októbra 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8CdoR/8/2024 z 30. októbra 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8CdoR/8/2024 z 30. októbra 2024 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 27. decembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň požaduje priznanie finančného zadostučinenia 5 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd rozsudkom z 20. marca 2023 schválil rodičovskú dohodu, ktorou zveril maloletého [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“) do striedavej starostlivosti oboch rodičov a ďalším výrokom II uložil povinnosť sťažovateľovi ako otcovi maloletého prispievať na jeho výživu v sume 100 eur mesačne. Ďalej rozhodol, že sa menia rozsudky okresného súdu z 19. januára 2016 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 19. mája 2021 a že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

3. Vo vzťahu k výroku II rozsudku okresný súd dospel k záveru, že na strane maloletého, ako aj na strane matky došlo k zmene pomerov v zmysle § 78 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). Pri hodnotení zmeny pomerov od posledného právoplatného rozhodnutia, ktorým bola vyživovacia povinnosť sťažovateľa určená sumou 170 eur mesačne, okresný súd v podstatnom poukázal na skutočnosť, že maloletý je starší a začal navštevovať druhý stupeň základnej školy. Na strane matky došlo taktiež k podstatným zmenám, konkrétne jej v dôsledku sťahovania odpadol výdavok 67 eur na vozenie maloletého do školy, a naopak, pribudla jej vyživovacia povinnosť. Zároveň matka maloletého prenajíma priateľke v nepriaznivej ekonomickej situácii byt, ktorá zaň hradí len náklady spojené s jeho užívaním, a to 370 eur. Okresný súd uzavrel, že príjem matky maloletého sa znížil, pretože poberá len rodičovský príspevok v sume 383,20 eur mesačne, súčasne jej pribudol príjem z prenájmu bytu. Z dokazovania vyplynulo, že väčšinu vyčíslených nákladov hradí jej súčasný manžel. Pokiaľ ide o sťažovateľa, okresný súd uviedol, že vo vzťahu k jeho príjmom k zmene pomerov nedošlo, pričom v tejto časti vychádzal z predchádzajúceho právoplatného rozhodnutia, v ktorom bol konštatovaný potencionálny príjem otca 1 600 až 1 700 eur mesačne. Okresný súd teda uzavrel, že príjem sťažovateľa niekoľkonásobne prevyšuje príjem matky, a preto ho zaviazal na úhradu výživného v sume 100 eur na účely dorovnania životnej úrovne maloletého počas pobytu u matky.

4. Proti výroku II rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom namietal nesprávne právne posúdenie zisteného skutkového stavu a zmeny pomerov u rodičov a maloletého. Poukazoval na to, že matka prenechala svoj byt priateľke len za úhradu nákladov, a na druhej strane nevzal do úvahy zvýšenie jeho nákladov najmä v súvislosti s doučovaním maloletého a s nástupom druhého syna do materskej školy. Nesprávne mal vyhodnotiť aj jeho potencionálne príjmy. Rozsudkom z 18. januára 2024 Krajský súd v Žiline rozhodol tak, že rozsudok okresného súdu vo výroku II potvrdil ako vecne správny, v ostatných výrokoch ostal rozsudok okresného súdu nezmenený. Krajský súd konštatoval, že okresný súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci a dospel k skutkovým a právnym záverom, s ktorými sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil.

5. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), namietajúc arbitrárnosť, nedostatočnú odôvodnenosť napadnutého rozsudku. Krajský súd sa nedostatočne vyjadril k relevantným námietkam sťažovateľa a nedostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie. Zároveň konajúce súdy nevyhodnocovali potencionálnu príjmu u matky z prenájmu bytu, pričom uvedené vyhodnotiť mali, keďže u sťažovateľa potencionálnu príjmu skúmali. Krajský súd podľa neho nedostatočne vysvetlil svoje závery a pri komplexnom hodnotení dôkazov mal vyživovaciu povinnosť zrušiť.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol podľa § 447 písm. f) CSP s odôvodnením, že nezistil existenciu sťažovateľom tvrdenej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP v konaní vedenom okresným ani krajským súdom.

7. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 143/2025-9 z 13. marca 2025 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ uvádza, že napadnuté uznesenie je arbitrárne, nedostatočne odôvodnené, pričom najvyšší súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s jeho dovolacími námietkami. Konajúce súdy nesprávne vyhodnotili jeho príjmové a majetkové pomery tým, že nevzali do úvahy zníženie jeho výdavkov, pretože časť z nich hradí jeho partnerka. Sťažovateľ tvrdí, že súdy rozdielne nazerali aj na potencialitu príjmu u otca a matky, a zdôrazňuje, že matka sa dobrovoľne vzdala príjmu, keď dala do bezodplatného užívania svoj byt kamarátke. Nesprávne bol vyhodnotený aj príjem manžela matky, ktorý spadá do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, a sťažovateľ očakával, že bude započítaný do príjmu matky. Súd ho však nezapočítal a uviedol, že manžel matky nie je povinný sa o maloletého starať a ani prispievať na jeho výživu. Sťažovateľ uzatvára, že pri komplexnom hodnotení dôkazov mali súdy jeho vyživovaciu povinnosť zrušiť z dôvodu striedavej starostlivosti a rovnakého podieľania sa na životných nákladoch maloletého zo strany otca a matky. Príjmové a majetkové pomery oboch rodičov sú podľa neho prakticky veľmi podobné.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

9. Najvyšší súd poukázal na to, že vychádzal zo skutočného stavu zisteného súdom prvej inštancie a odvolacím súdom. Z toho vyplynulo, že na rozdiel od maloletého a jeho matky k zmene pomerov na strane sťažovateľa nedošlo. Zdôraznil, že krajský súd v novom konaní posudzoval len to, či nastala zmena pomerov, pričom nemal možnosť a ani nemohol prehodnocovať predchádzajúce právoplatné rozhodnutie. Svojím novým rozhodnutím však môže reagovať na zmeny, ktoré nastali od posledného rozhodnutia upravujúceho práva a pomery na strane rodičov a detí v zmysle § 78 zákona o rodine. Súdy vychádzali pri prehodnotení zmeny pomerov na strane sťažovateľa z predchádzajúceho právoplatného rozhodnutia, v ktorom bol konštatovaný potencionalný príjem sťažovateľa (vzhľadom na jeho deklarované výdavky) vyšší, ako ho preukazoval v konaní. Najvyšší súd uviedol, že rozhodnutie krajského súdu zodpovedá riadnemu odôvodneniu, preto dovolanie sťažovateľa odmietol. Nezistil intenzitu skutočností naplňujúcich dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP a s poukazom na § 451 ods. 3 CSP stručne uviedol dôvod svojho rozhodnutia. Stanovisko najvyššieho súdu v napadnutom uznesení uvedené ako *obiter dictum* týkajúce sa manžela matky, že vytvára priaznivé životné podmienky pre celú rodinu, nesmerovalo proti sťažovateľovi (keďže vyživovacia povinnosť má osobný charakter), ale proti manželovi matky a maloletému ako morálne ohodnotenie.

III.2. Replika sťažovateľa:

10. V lehote stanovenej ústavným súdom sťažovateľ nedoručil repliku k vyjadreniu najvyššieho súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie (podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté jeho dovolanie. Sťažovateľ adresuje námietky proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu, resp. k rozhodnutiam „konajúcich súdov“, pričom argumentácia v ústavnej sťažnosti vo veľkej miere kopíruje námietky uplatnené v odvolacom a dovolacom konaní (nedostatočné odôvodnenie, nevysporiadanie sa s jeho podstatnými námietkami).

12. S ohľadom na charakter napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd stabilne judikuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu, ktorý nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010, I. ÚS 681/2024).

13. Notorieta plynúca z rozhodovacej činnosti ústavného súdu je aj to, že nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňované a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

14. Úlohou ústavného súdu tak bolo posúdiť, či najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody odmietnutia dovolania sťažovateľa, a teda či účinky jeho dovolacej právomoci boli zlučiteľné s právom strany na prístup k súdu a súčasne, či zo strany najvyššieho súdu došlo k splneniu požiadaviek kladených na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia, a to so zreteľom na už uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia.

15. Na účely posúdenia ústavnej sťažnosti a argumentácie v nej uvedenej (body 8 a 11) pristúpil ústavný súd k preskúmaniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, pričom sa podrobne oboznámil tiež s obsahom odôvodnenia rozsudkov okresného súdu a krajského súdu, a to v súlade so svojím ustáleným právnym názorom, podľa ktorého odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej

inštancie a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, I. ÚS237/2025), pretože tieto konania z hľadiska ich predmetu tvoria jeden celok.

16. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa, pretože nevezhliadol sťažovateľom vytýkanú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá sa týkala absencie riadneho odôvodnenia rozsudku krajského súdu spočívajúceho v nevysporiadaní sa s podstatnými skutočnosťami, v dôsledku čoho malo byť porušené právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces. Po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia musí ústavný súd konštatovať, že namietané uznesenie nespĺňa ústavné atribúty dostatočného odôvodnenia súdneho rozhodnutia, teda takého, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky.

17. Na tomto mieste ústavný súd pripomína, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania. Preto odôvodnenie všeobecného súdu, ktoré stručne, jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 54/2019, III. ÚS 540/2024).

18. Obsah odôvodnenia napadnutého uznesenia tvorí rekapitulácia predchádzajúcich rozsudkov okresného a krajského súdu so záverečným strohým konštatovaním, že nebola zistená existencia sťažovateľom tvrdenej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP v konaní vedenom okresným ani krajským súdom. Vzhľadom na absenciu vlastných úvah najvyššieho súdu smerom k dovolacím námietkam sťažovateľa nie je možné z odôvodnenia napadnutého uznesenia ako celku vyvodiť, z akých dôvodov najvyšší súd dospel k záveru o odmietnutí dovolania, čo samo osebe predstavuje dôvod na konštatovanie porušenia sťažovateľom označených základných práv.

19. Ústavný súd konštatuje, že všeobecné súdy sa najmä žiadnym spôsobom nezaoberali námietkou sťažovateľa uplatnenou v odvolacom aj dovolacom konaní spočívajúcou v nevyhodnotení potencionálneho príjmu matky maloletého, ktorý mal pochádzať z prenájmu bytu. V ich rozhodnutiach absentuje akékoľvek zhodnotenie tejto otázky, a to aj napriek tomu, že súdna prax potencionálnu príjmov rodičov bežne skúma a vyhodnocuje v konkrétnych okolnostiach vecí. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľovi nebola zo strany všeobecných súdov, najvyšší súd nevynímajúc, poskytnutá odpoveď na nastolenú námietku, ktorej posúdenie mohlo mať vplyv na výsledok konania. Preto ho nemožno považovať za presvedčivé ani za preskúmateľné v celom jeho rozsahu, v nadväznosti na čo nie je ani ústavne udržateľné.

20. Sumarizujúc uvedené, požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, tak ako vyplývajú z ustálenej rozhodovacej praxe, neboli v prípade napadnutého uznesenia najvyššieho súdu bezo zvyšku splnené, keďže najvyšší súd nedostatočne alebo vôbec nereagoval na niektoré podstatné námietky sťažovateľa. Ústavný súd pripomína, že rekapitulácia predošlých rozhodnutí všeobecných súdov alebo odkaz na ne nemôže bez ďalšieho spĺňať atribúty ústavne akceptovateľného odôvodnenia rozhodnutia, o to viac, ak sa ním dovolanie odmieta. Preto možno uzavrieť, že napadnutým uznesením najvyšší súd porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. Vychádzajúc z porušenia práv sťažovateľa napadnutým uznesením najvyššieho súdu, bolo toto rozhodnutie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. V tomto konaní bude najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu znamenajúcim potrebu vysporiadať sa s relevantnými námietkami sťažovateľa s ústavne akceptovateľným odôvodnením.

22. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti navrhol priznať mu primerané finančné zadostučinenie 5 000 eur. Z čl. 127 ods. 3 ústavy vyplýva, že finančné zadostučinenie ústavný súd môže, ale nemusí priznať. Takéto zadostučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08, III. ÚS 623/2017).

23. Podľa názoru ústavného súdu je ochrana označených základných práv sťažovateľa účinne poskytnutá tým, že ústavný súd konštatoval ich porušenie, zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd požadované finančné zadostučinenie nepriznal (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

V.

Trovy konania

24. Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3) sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v sume 713,96 eur. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľa zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty v sume 142,79 eur, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnenému zástupcovi sťažovateľa vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 použil ústavný súd sadzbu dane z pridanej hodnoty 20 %.

25. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa označeného v záhlaví tohto nálezu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2025

Robert Šorl
predseda senátu